

CONJUNCTUURNOTA

HALFJAARLIJKSE CONJUNCTUURANALYSE VOOR VLAANDEREN

OKTOBER 2004

ADMINISTRATIE PLANNING EN STATISTIEK

MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

I N H O U D S T A F E L

I N T E R N A T I O N A A L

Verenigde Staten	5
Japan	5
Eurozone	6

V L A A N D E R E N

Algemeen	7
Industrie	8
Handel	10
Bouw	10
Arbeidsmarkt	12

T O P I C

Inleiding	14
Bruto toegevoegde waarde	14
Aantal werknemers	16
Arbeidsproductiviteit	20
De loonkost per eenheid product als synthetiserende indicator	20

I N F O R M A T I E

Conclusie	22
Definities en informatie	24
Publicaties van APS	25
APS website	26

HOOFDLIJN

De economische situatie klaart op in vele delen van de wereld. Vooral in de Verenigde Staten en Japan is de groei van het BBP vrij sterk. Ook de landen van de eurozone doen het beter in 2004 dan het jaar voordien. De zwakke binnenlandse vraag verhindert een verdere expansie. Dit hangt samen met de opgelopen werkloosheid tijdens de laatste jaren. De stijging van de olieprijs zet eveneens een domper op de economische heropleving, hoewel de effecten binnen Europa nog binnen de perken blijven.

De conjunctuuropleving is ook in Vlaanderen een feit. In de industrie en de handel is er enige twijfel over de sterkte van de vraag. De consumenten hebben echter nog steeds vertrouwen in de economische ontwikkeling. De werkloosheid ondervindt vooralsnog geen kentering ten goede. Administratieve wijzigingen in de registratie van de werkloosheidscijfers vertekenen het beeld enigszins. Andere arbeidsmarktindicatoren doen het wel beter.

Deze conjunctuurnota werd gefinaliseerd op 29 september 2004.

Internationaal

In vergelijking met de conjunctuurnota van april 2004 zijn de groeiprognoses van de Europese Commissie en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) voor de Verenigde Staten en Japan ondertussen opwaarts bijgesteld, terwijl de recentste ramingen van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) van september 2004 optimistischer werden voor de eurozone.

De wereldhandel neemt fors toe, gedragen door de handel in de Aziatische regio. De OESO voorspelt een groei van de wereldhandel met 8,6% dit jaar en 10,2% in 2005. De handel van Australië, Nieuw-Zeeland, Japan en Korea zou volgend jaar met 10,9% toenemen, de rest van Azië met 17,1%. In China zou de handel in 2005 zelfs met 25,0% groeien.

	2003	2004 - raming			2005 - prognose		
		Eur Comm	IMF	OESO	Eur Comm	IMF	OESO
België	1,1	2,0	2,5	2,0	2,5	2,3	2,6
Nederland	-0,7	1,0	1,1	0,9	1,6	1,8	2,1
Frankrijk	0,5	1,7	2,6	2,0 (2,7)	2,4	2,3	2,6
Duitsland	-0,1	1,5	2,0	1,1 (1,7)	1,8	1,8	2,1
VK	2,2	3,0	3,4	3,1 (3,4)	2,8	2,5	2,7
EU-15	0,8	2,0	2,6	/	2,4	2,5	/
Eurozone	0,5	1,7	2,2	1,6 (2,0)	2,3	2,2	2,4
VS	3,1	4,2	4,3	4,7 (4,3)	3,2	3,5	3,7
Japan	2,7	3,4	4,4	3,0 (4,4)	2,3	2,3	2,8
China	9,1	8,7	9,0	/	8,1	7,5	/

Bron : Europese Commissie (Spring 2004 Economic Forecasts), IMF, (World Economic Outlook, September 2004), OESO (Perspectives économiques de l'OCDE, Vol. 2004/1, N° 75, juin 2004; Principaux Indicateurs Économiques, septembre 2004).

De cijfers tussen haakjes geven de voorspellingen van de interim assessment van de OESO weer (21 sept. 2004).

VERENIGDE STATEN

Het Amerikaanse BBP presteerde schitterend tijdens de eerste helft van 2004. Het 1ste kwartaal liet een groei zien van 1,1% ten opzichte van het vorige kwartaal (+5,0% op jaarbasis). In het tweede kwartaal was dit +0,7% kwartaal-op-kwartaal (+4,7% op jaarbasis). Dit vormt de beste prestatie sedert medio 2000, het hoogtepunt van de vorige conjunctuurcyclus. De consumptie kende een opvallende vertraging (0,4% groei tussen het eerste en het tweede kwartaal), in tegenstelling tot de bedrijfsinvesteringen, die met niet minder dan 2,9% op kwartaalbasis stegen. Dit valt te verklaren door de hoge bedrijfswinsten, de historisch lage rente en de afbouw van de schuldpositie van de ondernemingen. De consumptie ondervond hinder van de zeer zwakke groei van arbeidsplaatsen voor deze fase van de conjunctuurcyclus. Het handelstekort bleef verslechteren (6,5% van het BBP).

De Federal Reserve heeft de jongste vier maanden de rente driemaal, telkens 25 basispunten verhoogd, met name van 1% tot 1,75%. Sinds mei van dit jaar is de inflatie gestegen tot rond 3% op jaarbasis, vooral als gevolg van de fors gestegen olieprijsen. De krachtige prijsstijging van olie wordt in de hand gewerkt door de structurele vraagstijging uit Azië, het verstevigen van de strategische oliereserves in de Verenigde Staten, de productiebeperkingen aangekondigd door de OPEC en speculatieve aankopen (geïnspireerd door de geopolitieke onzekerheid in Irak en in de belangrijkste producent Saoedi-Arabië). In de VS verwacht men dat de monetaire politiek in de toekomst zal verstrakken. De inflatievrees wordt niet alleen door de energieprijzen gevoed, maar ook door de dynamische groei, stijgende invoerprijzen als gevolg van de zwakke dollar en de daling van de arbeidsproductiviteit. De ruimte voor renteverhogingen is groot gezien de uiterst lage lange rente, de soepele leningsvoorwaarden en de lage risicopremies voor leningen aan de ondernemingen. Een ander gevolg van de lage rentevoeten zijn de aantrekkelijke woningprijzen. Dit vergroot het onderpand en dus de kredietmogelijkheden van de

huishoudens. Een gevolg van het monetaire beleid is de zeer hoge schuldgraad van de gezinnen.

In de VS wordt al enkele jaren een expansieve budgettaire politiek gevoerd, voornamelijk onder de vorm van belastingverlagingen. De belastinginkomsten zijn teruggevallen tot op hun laagste niveau sinds midden de jaren tachtig. Het begrotingstekort is opgelopen tot het peil van begin de jaren negentig (voor 2004 verwacht de OESO een tekort van 4,7% van het BBP, voor 2005 3,9%). De laatste begrotingsstimuli nemen dit jaar een einde. Het spreekt vanzelf dat een aanvullende inspanning noodzakelijk is om een anticyclisch beleid te kunnen voeren, om zo om bij de volgende recessie over voldoende reserves te beschikken. Bovendien dienen, zoals overal, voorzieningen getroffen te worden om op langere termijn aan de vergrijzing van de bevolking het hoofd te kunnen bieden.

JAPAN

In Japan zien we eveneens een vertraging van de BBP-groei in het tweede kwartaal van 2004 (+0,4%, tegenover 1,6% in het eerste kwartaal). Jaar-op-jaar komt dit neer op een groei van 4,5% in het tweede kwartaal (5,2% in het eerste).

De Japanse consumptiegroei zet door (0,6% op kwartaalbasis, 3,4% op jaarbasis). Daarbij komt een behoorlijke investeringsgroei van 2,4% op jaarbasis. Japan kan bovendien rekenen op een forse groei van de buitenlandse vraag (ongeveer een kwart van de groei), gedragen door een uitvoer die jaar-op-jaar met 17,9% is toegenomen in het tweede kwartaal, tegenover een invoergroei van 10,8%. Deze positieve handelsbalans heeft een stijging van de bedrijfswinsten in de hand gewerkt.

De deflatoire trend zwakt af: de inflatie bedroeg -0,1% op jaarbasis in juli, tegenover -0,5% in mei. Deze evolutie geldt eveneens voor de onderliggende inflatie. Er is geen enkele aanleiding om de rente, die op het nulpeil blijft, te verhogen. Dit wordt dan ook niet verwacht.

In Japan, waar de begroting in 2003 een tekort van niet minder dan 8% van het BBP had bereikt, is men begonnen met de sanering van de openbare financiën. Voor 2004 en 2005 worden deficits van respectievelijk 7,1% en 6,6% verwacht. Een streng begrotingsbeleid blijft noodzakelijk daar de brutoschuld 160% van het BBP heeft overschreden. Bovendien weegt de vergrijzing van de bevolking nu reeds op de begroting.

EUROZONE

In de eurozone bedroeg de groei in het tweede kwartaal 0,5% ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Dit resultaat is nog ver verwijderd van de sterke groei die we in 1999-2000 optekenden en de prestaties van de andere economische blokken. Er is wel een gestage voortzetting van de opleving sedert midden 2003. De expansie blijft echter sterk afhankelijk van de buitenlandse vraag.

Vergeleken met de jongste kwartalen vertoont de binnenlandse vraag van de eurozone in haar geheel geen tekenen van een duidelijke groeiversnelling. De groei van het BBP is ongelijk verdeeld binnen de eurozone: van onze buurlanden heeft Frankrijk dankzij een forse binnenlandse vraag in het tweede kwartaal een groei van 3,0% op jaarbasis bereikt, terwijl Duitsland strandt op 1,5% en Nederland (zoals Italië) zelfs op niet meer dan 1,1%.

Al deze landen kennen de jongste kwartalen een onafgebroken groeiversnelling. Het Verenigd Koninkrijk laat zich in positieve zin opmerken en komt uit op een groei van 3,7% jaar-op-jaar.

Zoals in de VS nam de inflatie toe vanaf mei 2004 als gevolg van de gestegen olieprijsen.

Na een piek in mei (2,5%), zakte de inflatie in augustus in de eurozone terug tot 2,3% (jaar-op-jaar). Ter vergelijking: in het Verenigd Koninkrijk bedroeg de inflatie slechts 1,3%.

De inflatie in de eurozone blijft vrij hoog rekening houdend met de aantrekkende fase in de conjunctuurcyclus en de sterkte van de euro, die de invoerprijzen (olieprijzen) in bedwang zou moeten houden. De Europese Centrale Bank (ECB) verwacht dat de inflatie dit jaar niet onder de 2% zal dalen.

Voor 2005 ziet de ECB de prijsstijging evolueren in een vork van 1,3% à 2,3%, behoudens sterke stijgingen van de olieprijsen. Een inflatie van 2% is het maximum dat de ECB verenigbaar acht met de doelstelling van prijsstabiliteit.

Volgens de berekeningen van de Europese Commissie zou het gezamenlijk begrotingstekort van de landen in de eurozone in 2004 uitkomen op 2,7% van het BBP. Dit is hetzelfde cijfer als in 2003. Zij verwacht dat zes lidstaten van de monetaire unie de Maastricht-norm van 3% in 2004 niet zullen halen, waaronder de vier landen van 2003 (Duitsland, Frankrijk, Nederland en Griekenland) en Italië en Portugal. Voor 2005 zou het gezamenlijk deficit zeer licht dalen tot 2,6%.

De gezamenlijke schuldgraad evolueert en zou in 2005 70,9% bedragen. De eurozone draagt de gevolgen van een gebrek aan budgettaire discipline tijdens de vorige economische opleving. In plaats van de inspanningen voort te zetten hebben vele landen de teugels gevierd en zo de kans gemist om de begroting structureel te saneren.

De OESO wijst erop dat begrotingstekorten van de overheid door de gezinnen en de ondernemingen gedeeltelijk worden “gecompenseerd”.

V l a a n d e r e n

ALGEMEEN

Het Federaal Planbureau (FPB) raamt de toename van de Belgische economie op +2,4% voor 2004. Dit is duidelijk beter dan het groeicijfer voor 2003 (+1,3%). De betere uitvoercijfers en de hogere overheidsinvesteringen zijn twee belangrijke factoren die de hogere groei verklaren. De stijgende olieprijs kunnen een domper zetten op het verdere ontwikkelingspotentieel van de economie. De waardevermeerdering van de euro ten opzichte van de dollar zorgt de laatste jaren voor soelaas, omdat de olie in dollar betaald wordt. Over de eerste zeven maanden van 2004 noteerde Graydon 6,0% meer faillissementen dan tijdens de vergelijkbare periode van 2003. De stijging overtreft daarmee deze van heel 2003 (+2,8%). Zowel de firma's (+5,3%) als de eenmanszaken (+9,1%) deelden in de klappen. Enkel in juli 2004

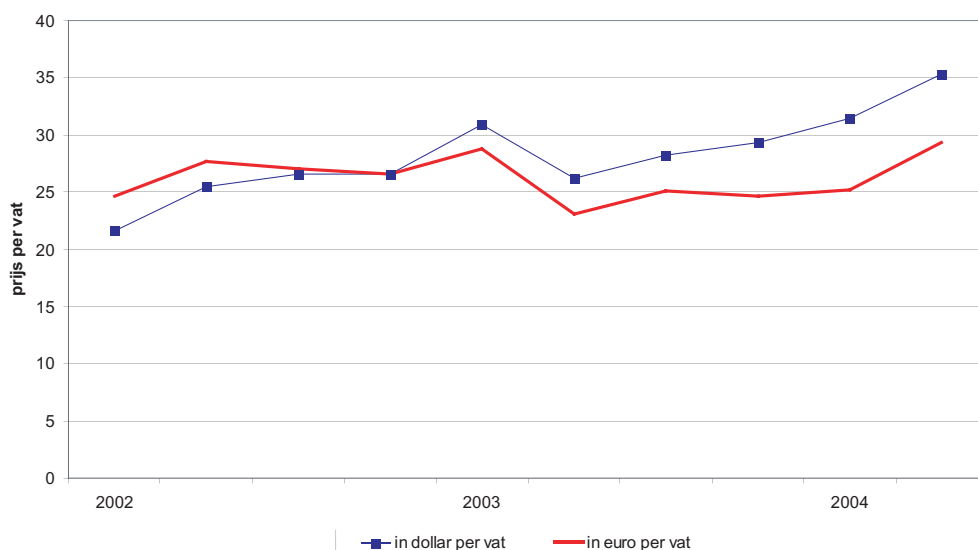
lag het aantal falingen nog lager dan een jaar eerder. Positief is echter dat het aantal werknemers dat hun job verloor als gevolg van een faling afnam tijdens de eerste zeven maanden van 2004 (-10,8% op jaarbasis). Het aantal gewone stopzettingen van firma's lag tijdens de eerste jaarhelft van 2004 12,0% lager dan een jaar eerder. Hiermee wordt de trend van de laatste twee jaren verdergezet.

Graydon noteerde voor de periode januari-juli 2004 9,4% meer oprichtingsakten dan een jaar eerder. Deze toename was sterker bij de eenmanszaken (+13,3%) dan bij de firma's (+4,6%).

In augustus 2004 noteerde Graydon 462.918 firma's en eenmanszaken in het Vlaamse Gewest. Dit is een toename met 2,5% ten opzichte van het jaar voordien.

RECENTE EVOLUTIE VAN DE BRENT-OLIEPRIJS

Bron: CBS, NBB

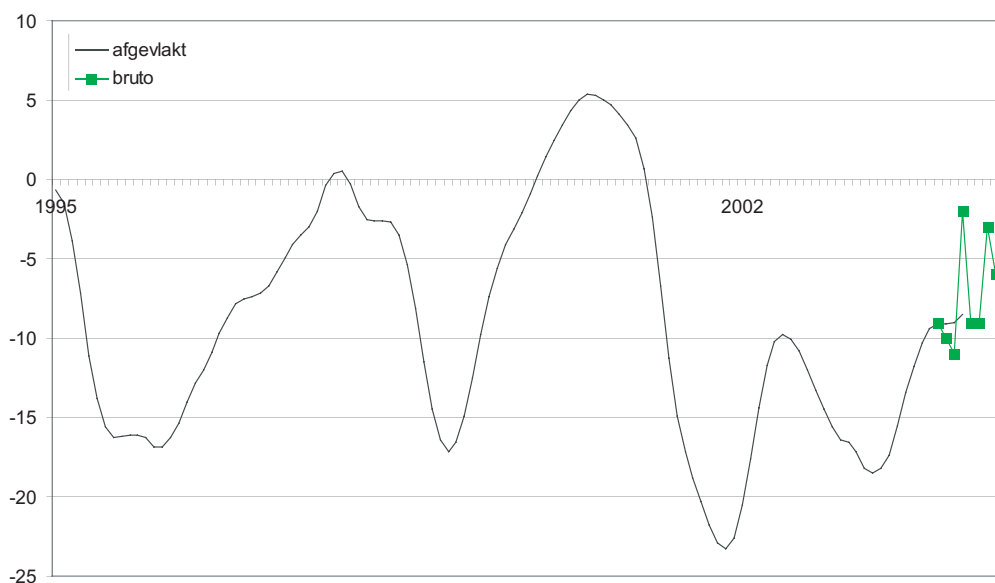
INDUSTRIE

De conjunctuurcurve voor de industrie (Nationale Bank van België, NBB) hervat de opwaartse trend na een adempauze omstreeks de jaarwissel. Het productietempo trekt aan. Ook het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) noteerde tijdens het tweede kwartaal een toename van de productie in de industrie met 4,5% in vergelijking met het tweede kwartaal van 2003. Deze goede prestatie komt op naam van de sectoren van de intermediaire goederen (+6,3%) en van de niet-duurzame consumptiegoederen (+5,5%). Bij de duurzame consumptiegoederen viel een stagnatie waar te nemen.

De bezettingsgraad van de gezamenlijke verwerkende nijverheid bedroeg bij de aanvang van het tweede kwartaal 2004 80,2% (seizoengezuiverd). Dit is minder goed dan bij de start van 2004 en is te wijten aan de vrij forse terugval van de capaciteitsbezetting in de sector van de consumptiegoederen. De bedrijven die intermediaire of investeringsgoederen produceren, kenden een lichtjes oplopende bezettingsgraad in het tweede kwartaal van 2004.

De onzekerheid over het verdere verloop van de vraag vertaalt zich eveneens in een dalend investeringsvolume. Volgens het NIS zouden de totale investeringen in het Vlaamse Gewest in het tweede trimester van 2004 11,4% lager liggen dan tijdens het voorgaande kwartaal (seizoensgezuiverd). De trend is overal neerwaarts gericht, met uitzondering van de

CONJUNCTUURCURVE
VERWERKENDE NIJVERHEID
VLAAMSE GEWEST
BRON: NBB

De productie van investeringsgoederen was zelfs neerwaarts gericht (-2,8%). Momenteel zijn de orderboekjes volgens de bedrijfsleiders goed gevuld. Dit weerspiegelt zich ook in afnemende voorraden. De bestellingen uit binnen- en buitenland trekken echter niet verder meer aan. Dit heeft tot gevolg dat de vraagvooruitzichten het iets minder goed doen dan in het begin van 2004. Ook de verwachtingen voor de werkgelegenheid nemen lichtjes af.

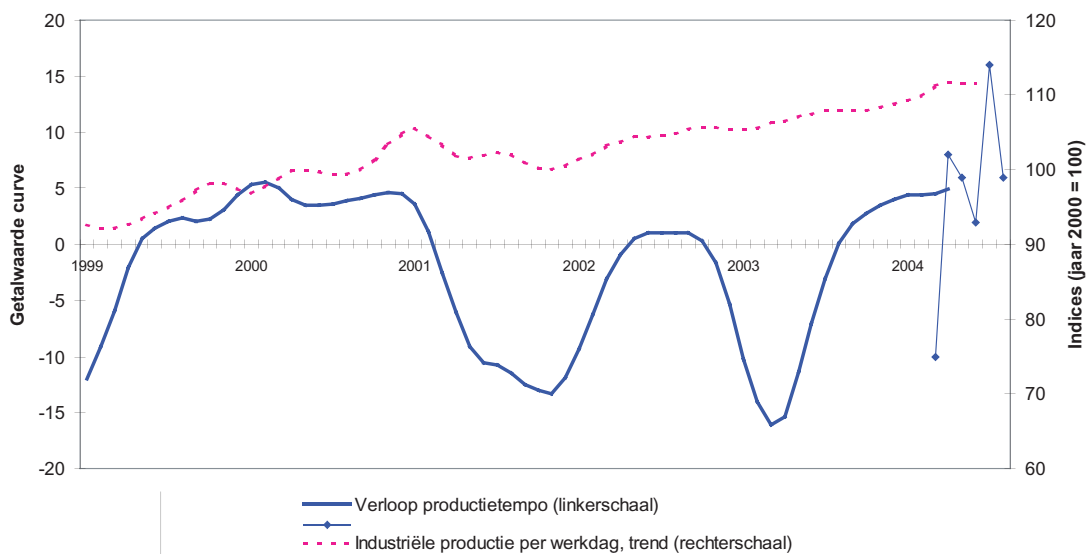
sector van de niet-duurzame consumptiegoederen. Uit de halfjaarlijkse investeringsenquête van de NBB blijkt dat de ondernemers uit de verwerkende nijverheid hun investeringen in vaste kapitaalgoederen met 2,3% zouden opvoeren over heel 2004 (in lopende prijzen). Dit is weliswaar beter dan de daling die nog aangekondigd werd eind 2003, maar al bij al blijft de toename toch beperkt. De NBB publiceert sedert kort de statistiek van de buitenlandse handel van de gewesten volgens het

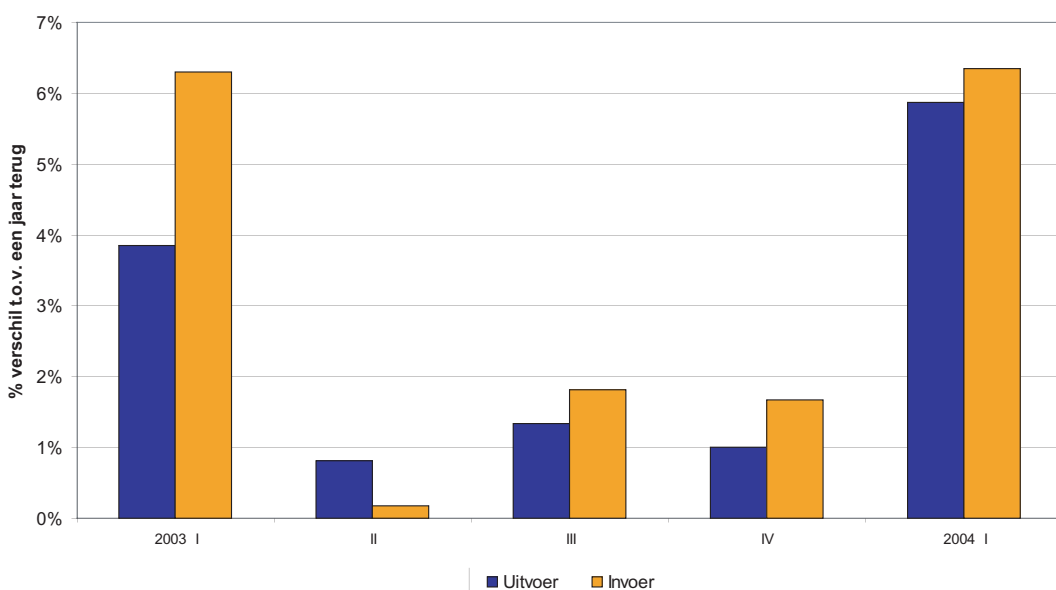
nationale concept. Daardoor ontstaat een grotere samenhang met andere macro-economische aggregaten. Volgens deze methode wordt geen rekening gehouden met in- en uitvoertransacties van niet-ingezetenen die wel in België BTW-plichtig zijn maar waarbij geen ingezetenen betrokken zijn. Ook zendingen gevolgd door terugzendingen komen in deze statistiek niet voor. Belangrijk is dat de NBB voortaan ook gegevens publiceert over de invoer van de regio's vanuit het buitenland. De uitvoer vanuit het Vlaamse Gewest nam in

nominale termen in het eerste kwartaal van 2004 met 5,9% toe ten opzichte van een jaar eerder. Dit zijn betere groeicijfers dan deze van 2003 en is tevens een illustratie van de wereldwijde conjunctuuropleving. De betere economische situatie laat zich ook voelen aan de importzijde, waar in het eerste trimester van 2004 een groeicijfer van +6,3% nominaal opgetekend werd. De toename van de import was zwakker gedurende alle kwartalen van 2003, met uitzondering van het eerste.

VERLOOP PRODUCTIETEMPO EN PRODUCTIE IN DE VLAAMSE INDUSTRIE
BRON: NBB, NIS, VERWERKING APS

EVOLUTIE VAN DE BUITENLANDSE HANDEL VAN HET VLAAMSE GEWEST
BRON: INR, VERWERKING APS

HANDEL

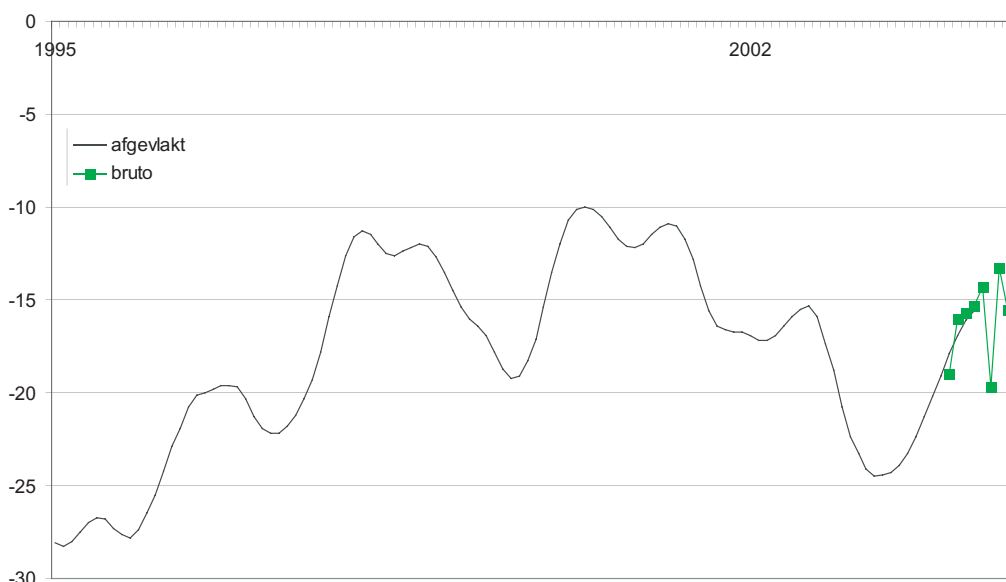

De conjunctuurcurve van de handel is sedert het dal van het voorjaar van 2003 nog steeds opwaarts gericht. De omzet neemt toe en de voorraden slinken (wat positief is, daar ze zullen moeten bijgevuld worden). De bestellingen uit het binnenland zitten nog steeds in de lift. De buitenlandse bestellingen daarentegen nemen momenteel een vrij neutraal verloop aan. Mede daardoor zijn de vraagvooruitzichten in de handel minder hoog dan bij de aanvang van 2004.

werkgelegenheid en de vraag zijn trendmatig iets minder goed dan omstreeks de jaarwissel, doch de recentste brutowaarde van beide curven doet het goed.

Het NIS registreerde over de periode april-juni 2004 zo maar even 31,0% meer vergunde woningen dan tijdens de vergelijkbare periode van 2003. De Vlaamse Confederatie Bouw (VCB) wijt dit aan de aantrekkende algemene conjunctuur. Deze organisatie zegt een verdere toename van de bouwactiviteit te verwachten: immers de conjunctuur is nog steeds beter dan een jaar geleden wat zich volgens de VCB met een zestal maanden vertraging zal weerspiegelen in de bouwstatistieken.

CONJUNCTUURCURVE HANDEL
VLAAMSE GEWEST
BRON: NBB

BOUW

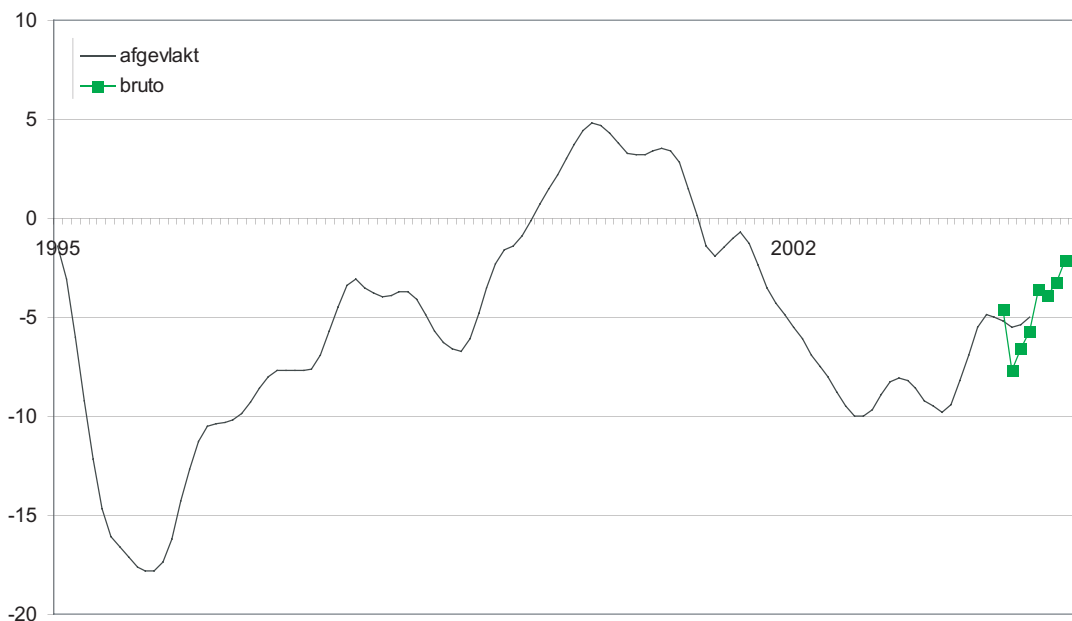
Ook in de bouw is de conjunctuurcurve van de NBB opwaarts gericht. De uitgeoefende bedrijvigheid is er weliswaar iets zwakker dan in het begin van het jaar.

Dit komt tot uiting in de productiecijfers van het NIS voor de bouw dewelke in het tweede kwartaal van 2004 5,7% lager lagen dan een jaar eerder. Het orderbestand geraakt echter beter gevuld en de uitrusting neemt toe. De vooruitzichten voor de

Het aantal begonnen woningen was tijdens de laatste drie maanden tot mei 2004 lichtjes hoger dan in 2003 (+0,8% jaar-op-jaar). Men verwacht dat de toename van het aantal vergunningen op termijn zal vertaald worden in een hoger aantal bouwverven.

In de periode maart-mei 2004 lag het aantal begonnen verbouwingen 0,6% onder het niveau van een jaar eerder. Hier moet aan toegevoegd worden dat het jaar 2003 reeds 8,7% meer verbouwingen kende.

CONJUNCTUURCURVE BOUW
VLAAMSE GEWEST
BRON: NBB

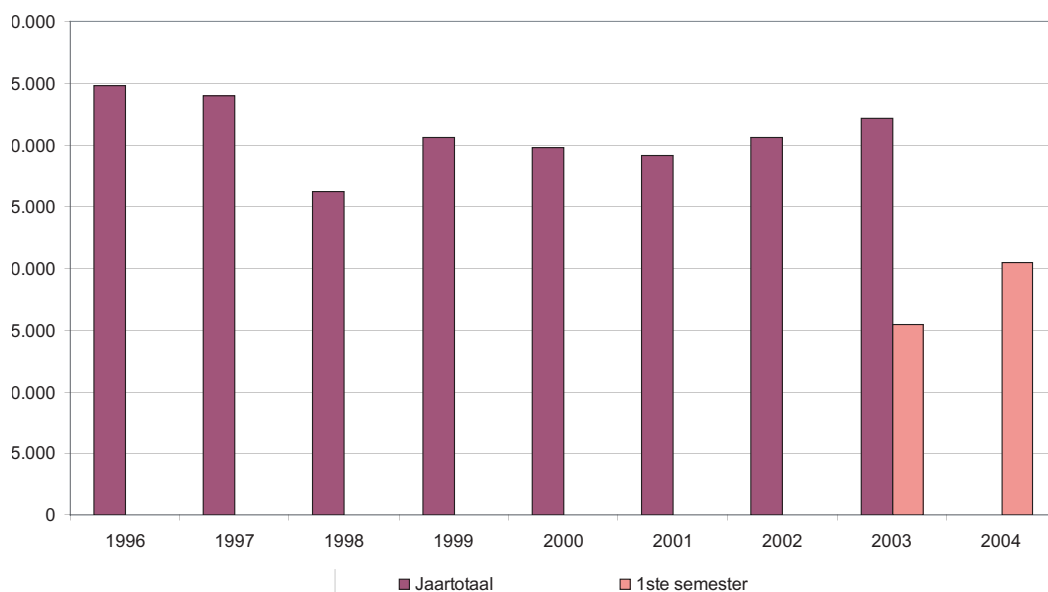

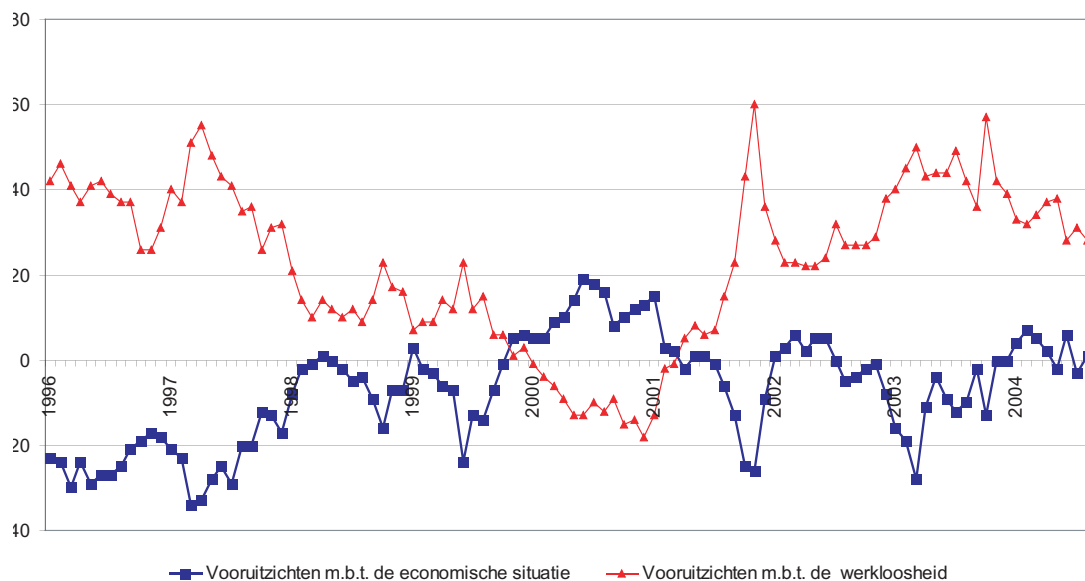
GEZINNEN

De consumptieve bestedingen van de Belgische gezinnen zouden volgens het FPB met 2,0% aangroeien in 2004. Dit is iets onder het niveau van 2003 (+2,2%). Het consumentenvertrouwen van de Belgen neemt nog steeds lichtjes toe en bevindt zich

duidelijk op een hoger niveau dan in 2003. In augustus 2004 kwam dit vooral tot uiting in de vooruitzichten omtrent de algemene economische ontwikkelingen en de evolutie op de arbeidsmarkt. In het eerste semester lag de kleinhandelsomzet in België iets hoger (+0,4%) dan een jaar eerder. Febiac noteerde over de eerste acht maanden van 2004 10,2% meer nieuw ingeschreven personenwagens dan in 2003. Dit hangt in belangrijke mate samen met de organisatie van het tweejaarlijkse autosalon in het voorjaar van 2004, doch ook tijdens de rest van het jaar zijn er meer inschrijvingen op jaarbasis.

AANTAL VERGUNDE WONINGEN
VLAAMSE GEWEST
BRON: NIS

ARBEIDSMARKT

De werknemersindices van het NIS voor de industrie en bouw gaan nog steeds in dalende lijn. Zowel in de industrie (-0,5%) als in de bouw (-1,4%) lagen de indices in het tweede kwartaal trendmatig lager dan in het eerste. Eenzelfde tendens tekent zich af bij het aantal gewerkte uren, waar in de industrie (-0,3%) en in de bouw (-1,5%) de activiteit minder hoog lag in het tweede trimester dan in het eerste.

De heropleving van de uitzendsector, die reeds begon in het tweede deel van 2003, zette zich in het tweede trimester van 2004 verder door. Het aantal gepresteerde uitzenduren (seizoengezuiverd) opgetekend bij Federgon steeg op jaarbasis met 17,7%. Op kwartaalbasis nam de uitzendactiviteit in Vlaanderen toe met 4,6%.

De VDAB ontving in augustus 2004 27.282 werkaanbiedingen (Normaal Economisch Circuit). Dat zijn er 17,5% meer dan de maand voordien en 42,9% meer dan een jaar tevoren. Zonder de vacatures in het interimcircuit komen de ontvangen werkaanbiedingen

op 11.794 in augustus 2004. Ook hier is er een toename zowel op maand- als jaarbasis met respectievelijk 6,8% en 23,4%. De gemiddelde verzekerde activiteitsduur in de industrie (excl. voeding, chemie en petroleumraffinage) bedroeg 2,5 maanden in augustus 2004 en is daarmee iets beter dan in het begin van het jaar. In de eerste jaarhelft van 2003 bereikte deze indicator een dieptepunt. Het lichte economisch herstel van de voorbije maanden vertaalt zich niet in de werkloosheidscijfers. Het Vlaamse Gewest telde 260.307 niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) eind augustus 2004; dit zijn er 6,9% meer dan in augustus 2003. Daarmee komt er een einde aan het afzwakkende stijgingsritme van de voorbije maanden. In juli 2004 bedroeg de jaar-op-jaar verhoging nog 3,8%.

Het toegenomen groeiritme in de werkloosheid is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de aanwas van het aantal 50-plussers. Sinds juli 2002 moeten werklozen die nog geen 58 jaar zijn, ingeschreven blijven als werkzoekende. Deze beleidsmaatregel wordt gradueel van kracht en het effect ervan zal zich de komende maanden nog verder manifesteren. Het resultaat is dat in de statistieken een fikse stijging is te zien in de groep oudere werklozen in het afgelopen jaar tot het peil van 33.608 personen in augustus 2004. Dit toont aan dat er voor hen

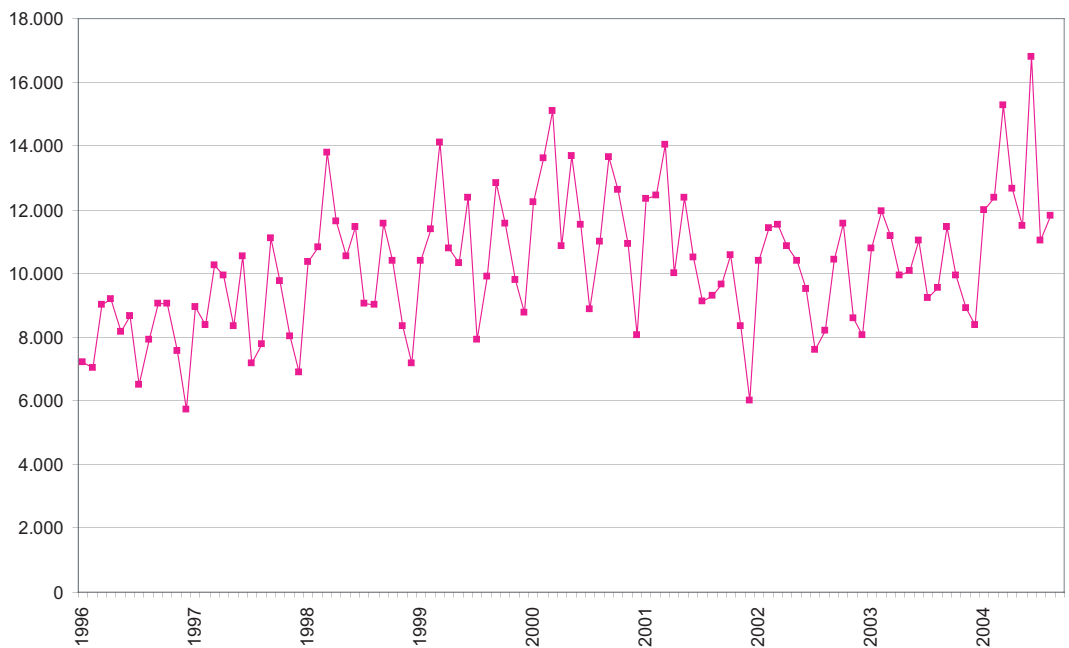
weinig jobs te vinden zijn. Zij zijn inmiddels met 70,7% meer dan één jaar terug.

De verbeterde conjunctuur zorgt inmiddels min of meer voor een stabilisatie van de kortdurige werkloosheid (minder dan 1 jaar werkzoekend). Deze categorie NWWZ vermeerderde in augustus 2004 nog met 1,5%. De halflange en langdurige werkloosheid daarentegen klimt behoorlijk verder. De aangesterkte conjunctuur komt ook tot uiting in de betere tewerkstellingsperspectieven voor hooggeschoolden (hoger onderwijs 1 cyclus en 2 cycli + universitair). Waar er de voorbije jaren aanzienlijke stijgingspercentages te noteren

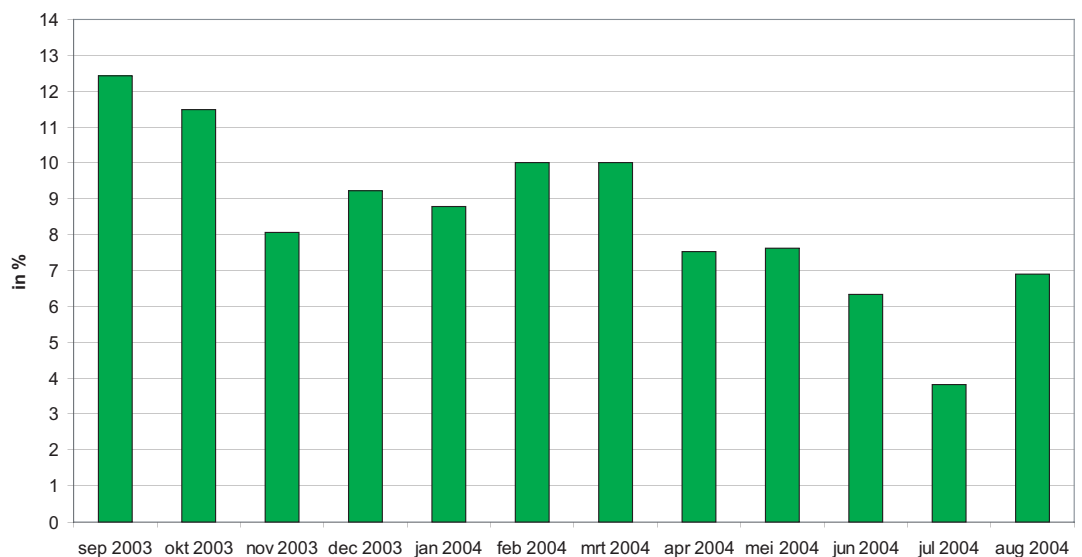
vielen, zwakt de aangroei in vergelijking met 12 maanden af tot 8,3% in augustus 2004. De Vlaamse werkloosheidsgraad, die de verhouding weergeeft tussen het aantal werkzoekenden en de beroepsbevolking, kwam in augustus 2004 op 9,7%. Bij de vrouwen bedroeg de werkloosheidsgraad 11,9% tegenover 8,0% bij de mannen.

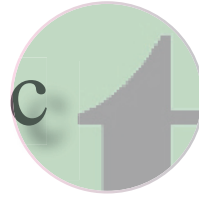
Het gemiddeld aantal tijdelijke werklozen lag de eerste acht maanden van 2004 16,0% lager dan het jaar voordien. Deze indicator weerspiegelt de beter wordende economische situatie.

AANTAL ONTVANGEN WERKAANBIEDINGEN
VDAB

TOENAME OP JAARBASIS VAN HET AANTAL
NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN IN HET
VLAAMSE GEWEST GEDURENDE DE LAATSTE
MAANDEN

Regionale rekeningen op A60-niveau

INLEIDING

Het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) stelde onlangs gegevens van de regionale rekeningen op tot op een gedetailleerder bedrijfstakniveau. Daarbij vertrok men van het zogenaamde A60-sectorniveau voor de gewesten. Dit komt overeen met de NACEBEL 2-digitaal. Omwille van de confidentialiteit werden een aantal sectoren samengenomen. Voorheen publiceerde het INR op het A31-niveau. De nieuwe indeling laat toe om meer fijnmazige tabellen en analyses te produceren. In hetgeen volgt, zal een beknopt overzicht gegeven worden van de bruto toegevoegde waarde, de loonmassa, het aantal werknemers en een aantal indicatoren die daarop gebaseerd zijn. Al deze grootheden werden berekend volgens het ESR95-stelsel. Dit garandeert dat de data volgens een welomschreven Europese definiëring opgesteld worden en laat bovendien een internationale vergelijking toe.

BRUTO TOEGEVOEGDE WAARDE

De totale bruto toegevoegde waarde in het Vlaamse Gewest bedroeg 132,8 miljard euro in 2002. Sedert 1995 – het jaar vanaf wanneer de regionale rekeningen volgens ESR95 beschikbaar zijn – groeide de bruto toegevoegde waarde nominaal met jaarlijks gemiddeld 3,7%. De tabellen 1 en 2 tonen de spreiding hiervan over de Vlaamse secundaire en tertiaire sectoren.

Eerst een aantal kanttekeningen:

- het gaat om evoluties in nominale termen. Omwille van de snellere productiviteitsstijging in de industrie zullen de prijzen er doorgaans minder snel stijgen dan gemiddeld in de handel en diensten met als gevolg dat in nominale termen het gewicht van de industriële sectoren in de totale bruto toegevoegde waarde zal afnemen met de tijd.

- daarnaast kan de evolutie op macro-economisch vlak het gevolg zijn van meerdere factoren. Zo bijvoorbeeld kan een stijging van de bruto toegevoegde waarde in een sector het gevolg zijn van een sterkere groei van de bestaande bedrijven, of van een grotere toetreding van nieuwe bedrijven tot de sector, of een combinatie van beide.

In de secundaire sector groeiden slechts vijf nijverheidstakken sneller dan het Vlaamse gemiddelde, met de rubber- en kunststofnijverheid als sterkste (jaarlijks gemiddeld +5,1% over de periode 1995–2002). In de kopgroep vinden we eveneens de sector van de metaalproducten terug (+4,2%). De overige snelle groeiers hebben een geringer gewicht in de Vlaamse economie. Belangrijke sectoren voor Vlaanderen zoals de voeding en de bouw blinken niet speciaal uit. Onderaan de lijst vinden we de elektriciteits- en gassector die zelfs in nominale termen (-0,3%) een afname liet zien. Erger is het gesteld met de confectie en productie van kantoormachines, zij het dat hun aandeel in de totale bruto toegevoegde waarde beperkt is.

Meerdere tertiaire sectoren bevinden zich boven het gemiddelde Vlaamse groeipeil. Uitschieters zijn informatica en onderzoek & ontwikkeling (respectievelijk +15,6% en +10,4%). Toch gaat het nog niet om erg 'grote' sectoren. Sterkere groeiprestaties werden o.a. gerealiseerd door de sector van de zakelijke diensten en de gezondheidszorg. De stijgende welvaart en vergrijzing creëren een grotere vraag naar dergelijke diensten. Nogal wat omvangrijke tertiaire sectoren bevinden zich in de middenmoot. Opvallend is de terugloop van de banken en vooral van de verzekeringen (- 4,6%).

BRUTO TOEGEVOEGDE WAARDE IN DE VLAAMSE SECUNDAIRE EN TERTIAIRE SECTOR - BEDRAG IN 2002 EN EVOLUTIE OVER 1995-2002

BRON INR, VERWERKING APS

	Waarde in 2002 (in miljoen euro)	Jaarlijkse gemiddelde groei 1995-2002 (in %)
Kunststof	1.361	+ 5,1
Papier en karton	822	+ 4,9
Precisieapparatuur	279	+ 4,8
Houtindustrie	563	+ 4,6
Metaalproducten	2.305	+ 4,2
Meubelindustrie	1.021	+ 3,5
Voeding en tabak	4.352	+ 3,5
Bouw	7.432	+ 3,0
Recuperatie	157	+ 2,8
Chemie	5.901	+ 2,7
Machines en transport	4.705	+ 2,2
Elektrische machines	1.146	+ 1,9
Textiel	1.588	+ 1,7
Drukkerijen	1.349	+ 1,7
Aardolieproducten	698	+ 1,5
Telecommunicatieapparatuur	969	+ 1,1
Delfstoffen, mineralen	1.179	+ 1,0
Water	208	+ 0,6
IJzer en staal	1.716	- 0,3
Elektriciteit en gas	2.550	- 0,3
Confectie	331	- 4,4
Kantoormachines	46	- 7,9
Informatica	1.862	+ 15,6
Onderzoek en ontwikkeling	207	+ 10,4
Afval en reiniging	578	+ 9,1
Zakelijke diensten	13.953	+ 8,7
Verhuur machines	1.019	+ 8,5
Hulpbedrijven financieel	816	+ 6,0
Gezondheidszorg	9.413	+ 5,9
Autohandel	2.367	+ 5,2
Sport en recreatie	917	+ 4,6
Post en telecommunicatie	950	+ 4,5
Horeca	2.248	+ 4,0
Onroerend goed	13.368	+ 3,8
Onderwijs	8.040	+ 3,8
Kleinhandel	5.194	+ 3,5
Groothandel	9.138	+ 3,4
Overige diensten	1.064	+ 3,0
Overheid	7.614	+ 3,0
Organisaties	501	+ 2,7
Transport	4.091	+ 2,4
Reisbureaus, vrachtopslag	2.584	+ 1,3
Banken	3.720	- 0,6
Verzekeringen	387	- 4,6
Totaal Vlaamse Gewest	132.750	+ 3,7

AANTAL WERKNEMERS

Het Vlaamse Gewest telde in 2002 1.962.570 werknemers volgens de definitie van het ESR95. Het INR bepaalt het aantal werknemers als het gemiddelde van de trimestriële gegevens van de RSZ en RSZPPO.

Uit de statistiek van de RSZ worden het aantal personen in hoofdberoep en het aantal studenten overgenomen mits een aantal correcties: werknemers met meerdere jobs worden toegerekend aan die werkgever (en sector) waar ze het grootste aantal uren werken.

Het aantal tewerkgestelde studenten wordt door drie gedeeld, daar een student maximaal één maand onder het statuut van student kan werken volgens de RSZ (bij conventie wordt aangenomen dat hun werkduur één maand bedraagt).

Uit de RSZPPO-gegevens worden enkel de bijdrageplichtige personen weerhouden. Bovendien is er een correctie om het aantal jobs om te zetten naar aantal personen.

Aan de hand van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid worden personen die deels werknemer en deels zelfstandige zijn tot de ene of de andere categorie toegerekend in functie van de bestede arbeidstijd.

Voorts worden nog een aantal bijzondere categorieën in rekening gebracht (zeelieden, PWA-statuten,...). De regionale verdeling van de gegevens gebeurt proportioneel t.o.v. het aantal jobs uit het RSZ-vestigingsbestand van 30 juni.

Het totale werknemertal groeide met 1,5% over de jaren 1995-2002.

De meeste industriële sectoren lieten een daling van de werkgelegenheid zien over de beschouwde periode.

Bij de sectoren die per saldo personeel aanworven staat de precisieapparatuur bovenaan (+3,5% gemiddeld).

Vermeldenswaard is ook de aangroei in twee belangrijke sectoren: de metaalproductie (+1,7%) en de voeding- en tabaksindustrie (+ 0,2%).

Twee andere zwaargewichten, de chemie en de vervaardiging van machines en transportapparatuur, kenden een relatief geringe afname van de werkgelegenheid.

De terugloop van het aantal jobs is belangrijker in de textielsector (-2,5%) en de confectienijverheid (-9,2%).

De tertiaire sector vormde de motor van de jobcreatie. In tegenstelling tot de secundaire sector is hier bijna overal een groei van de tewerkstelling waar te nemen. De sectoren van de informatica (+14,0%) en de verhuur van machines en werktuigen (+11,8%) kenden een forse jaarlijkse gemiddelde aangroei. Dit hoeft niet te verwonderen gezien het

toegenomen belang van ICT en leasingactiviteiten in de economie. Ook de bedrijven en instellingen uit de zakelijke diensten en de gezondheidszorg behoorden tot de categorie van de snelle groeiers. Het gaat over sectoren met een reeds omvangrijke tewerkstelling in Vlaanderen.

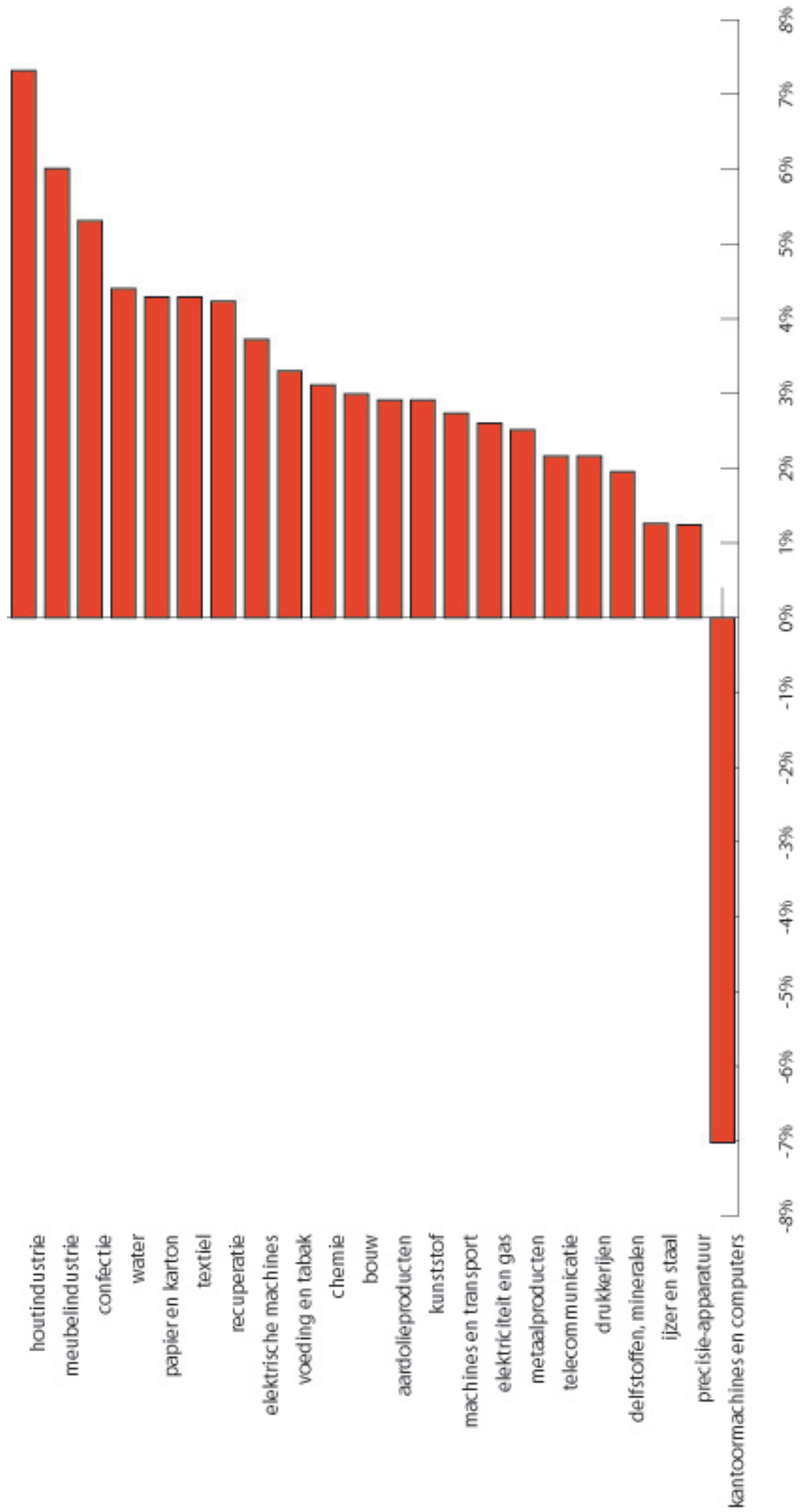
De financiële sector (banken en verzekeringen) stond niet of nauwelijks in voor meer jobs. Bij de sector van de post- en telecommunicatie was er een lichte vermindering van het personeelsbestand.

GEMIDDELDE JAARLIJKSE EVOLUTIE VAN DE ARBEIDSPRODUCTIVITEIT IN DE VLAAMSE SECUNDAIRE SECTOR - PERIODE 1995-2002

BRON: INR, VERWERKING APS

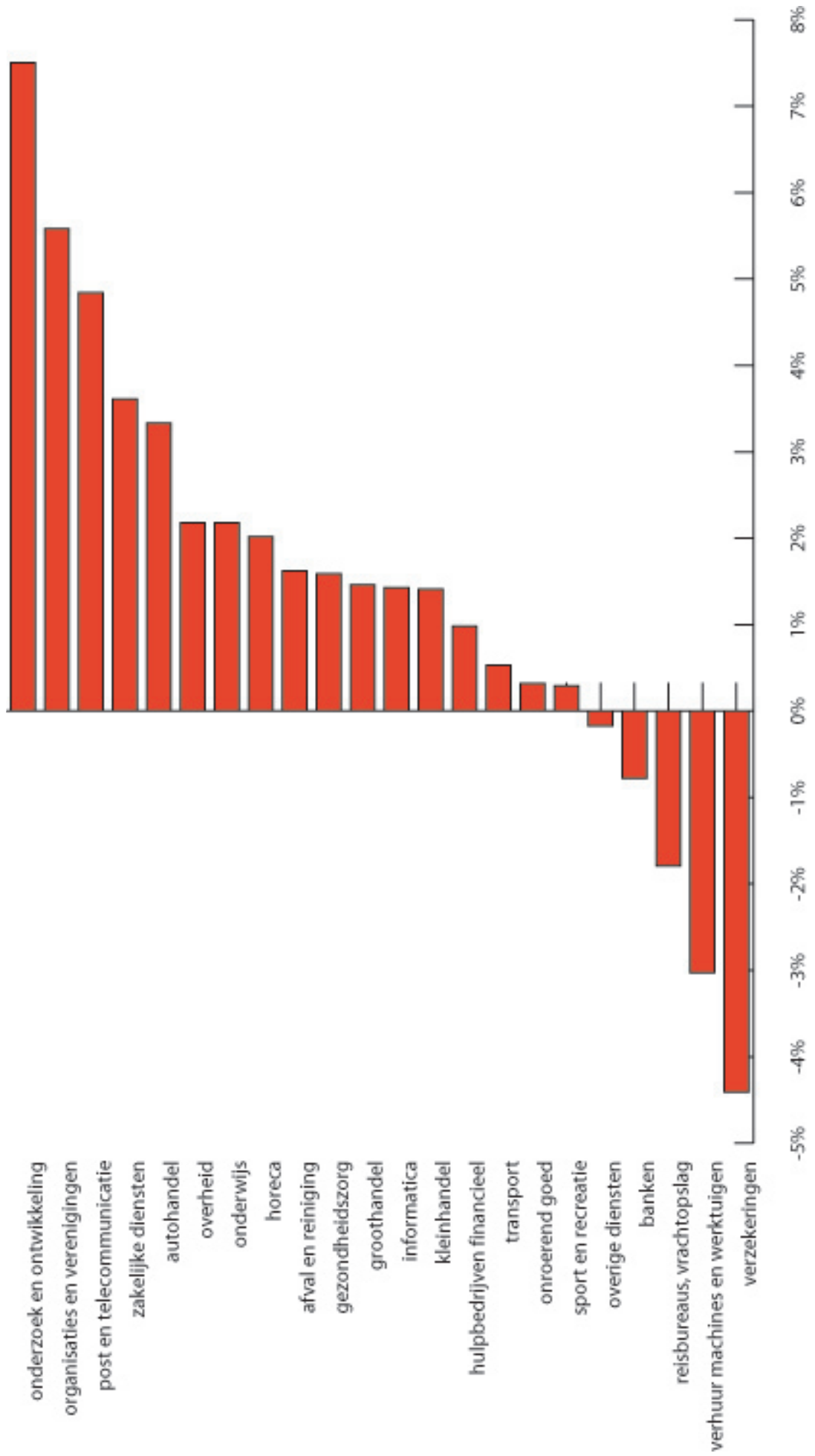
AANTAL WERKNEMERS IN DE VLAAMSE SECUNDAIRE EN TERTIAIRE SECTOR - AANTAL IN 2002 EN EVOLUTIE OVER 1995-2002

BRON INR, VERWERKING APS

	Aantal in 2002	Jaarlijkse gemiddelde groei 1995-2002 (in %)
Precisieapparatuur	5.011	+3,5
Kunststof	20.035	+2,1
Metaalproducten	43.225	+1,7
Papier en karton	10.064	+0,6
Voeding en tabak	61.984	+0,2
Bouw	116.280	+0,0
Chemie	47.924	-0,4
Machines en transport	72.958	-0,5
Drukkerijen	19.988	-0,5
Kantoormachines	571	-0,9
Delfstoffen, mineralen	17.759	-0,9
Telecommunicatie	13.833	-1,0
Recuperatie	2.372	-1,4
Aardolieproducten	4.317	-1,4
IJzer en staal	21.491	-1,6
Elektrische machines	16.573	-1,7
Meubelindustrie	20.759	-2,3
Textiel	33.096	-2,5
Houtindustrie	9.057	-2,5
Elektriciteit en gas	8.552	-2,9
Water	2.434	-3,6
Confectie	8.574	-9,2
Informatica	25.754	+14,0
Verhuur machines	4.466	+11,8
Afval en reiniging	6.124	+7,3
Hulpbedrijven financieel	10.005	+5,0
Zakelijke diensten	164.771	+4,9
Sport en recreatie	14.198	+4,3
Gezondheidszorg	204.045	+4,2
Onroerend goed	8.190	+3,5
Reisbureaus, vrachtopslag	32.669	+3,2
Overige diensten	50.958	+3,2
Onderzoek en ontwikkeling	3.713	+2,7
Kleinhandel	113.412	+2,1
Horeca	57.592	+1,9
Groothandel	117.451	+1,9
Transport	83.275	+1,9
Autohandel	33.979	+1,8
Onderwijs	186.067	+1,6
Overheid	180.267	+0,8
Banken	29.988	+0,2
Verzekeringen	7.780	-0,2
Post en telecommunicatie	34.106	-0,3
Organisaties en verenigingen	13.846	-2,7
Totaal Vlaamse Gewest	1.962.570	+1,5

GEMIDDELDE JAARLIJKSE EVOLUTIE VAN DE ARBEIDSPRODUCTIVITEIT IN DE VLAAMSE TERTIAIRE SECTOR, PERIODE 1995-2002

BRON: INR, VERWERKING APS

DE ARBEIDSPRODUCTIVITEIT

De arbeidsproductiviteit is de verhouding tussen de output en de productiefactor arbeid. Deze indicator is een maat voor de efficiëntie van de ingezette arbeid. De beschikbare ESR95-statistieken op regionaal vlak laten toe om de bruto toegevoegde waarde per ingezette werknemer te meten.

Een stijgende arbeidsproductiviteit kan het gevolg zijn van een grotere efficiëntie van het aantal tewerkgestelden, maar kan ook voortvloeien uit een grotere inzet van kapitaalgoederen per werknemer (kapitaalintensiteit) of van een combinatie van beide. Een toename van de indicator biedt in principe de nodige ruimte voor loonsverhogingen, hoewel dit ook afhangt van de evolutie van de arbeidskosten bij de belangrijkste handelspartners.

Belangrijke opmerking is dat de berekeningen van de evolutie van de arbeidsproductiviteit hier gebaseerd zijn op de nominale bruto toegevoegde waarde, en niet op reële grootheden. Een groei van de teller weerspiegelt dus niet enkel de werkelijke toename, maar ook prijsstijgingen.

Bijgaande figuren illustreren dat de arbeidsproductiviteit in de industrie relatief snel groeide in de eerder traditionele sectoren van de hout- en meubelindustrie en de confectie. In al deze gevallen kwam dit tot stand door een vermindering van het personeelsbestand. De beschikbare gegevens en de omvang van deze topic laten niet toe om andere redenen te onderzoeken. Mogelijks hebben bedrijven uit deze sectoren geïnvesteerd in arbeidsbesparende technieken of zijn de meest arbeidsintensieve bedrijven uitgetreden. De meeste industriële sectoren realiseerden in de periode 1995-2002 een jaarlijkse toename van de arbeidsproductiviteit van ongeveer 2 à 4 %, in vele gevallen door meer te produceren met minder werknemers. Vermeldenswaard is de

prestatie van de nijverheidstakken van de precisie-apparatuur, kunststof en metaalproducten die zelfs een stijgende arbeidsproductiviteit wisten op te tekenen bij uitbreiding van het personeelsbestand.

In de tertiaire sector is de toename van deze indicator doorgaans niet zo groot als in de industrie. De relatief kleine sectoren van het onderzoek, organisaties en verenigingen en post en telecommunicatie zetten de beste prestaties neer.

Beide laatste sectoren wisten dat te bewerkstelligen door een afkalving van het personeelsbestand. De banken en verzekeringsinstellingen hadden te kampen met een dalende arbeidsproductiviteit doordat de bruto toegevoegde waarde terugliep; zij kenden omzeggens geen evolutie in het werknemersaantal. Ook de sector van de verhuur van machines en werktuigen scoort negatief: de forse uitbreiding van het aantal tewerkgestelden ging er niet gepaard met een naar verhouding even sterke of sterkere toename van de output.

DE LOONKOST PER EENHEID PRODUCT ALS SYNTHETISERENDE INDICATOR

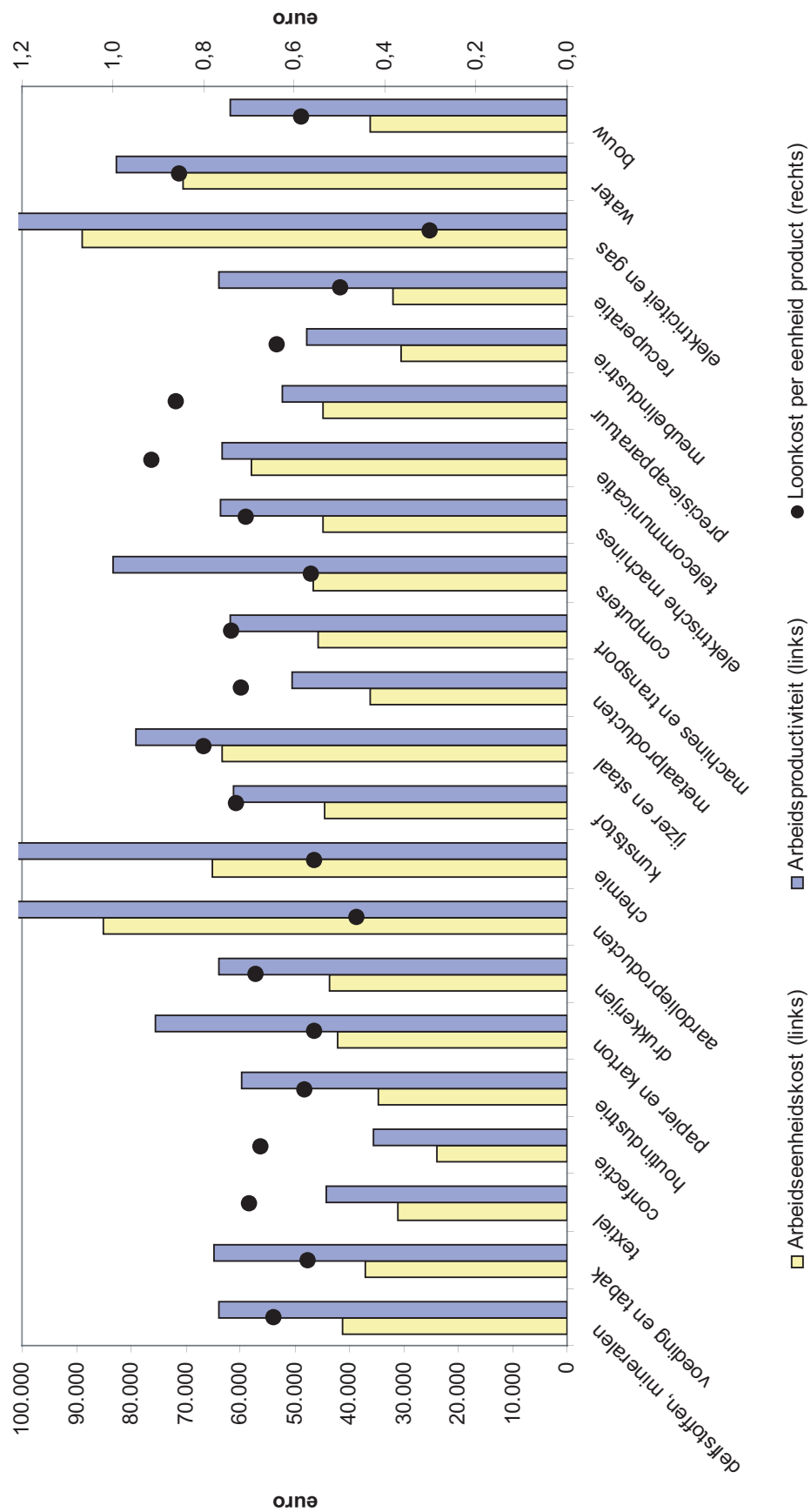

Een interessante indicator voor de economische situatie van een regio is de loonkost per eenheid product. Dit is gelijk aan de verhouding van de loonmassa tot de output. De loonmassa komt overeen met het ESR95-begrip 'beloning van werknemers'. Dit is de totale vergoeding, in geld of in natura, die door een werkgever aan een werknemer verschuldigd is voor de arbeid die werd verricht. De output kan gemeten worden door de bruto toegevoegde waarde.

Volgens de economische theorieën is de loonkost per eenheid product gelijk aan: $(\text{loonmassa} / \text{aantal werknemers}) / (\text{bruto toegevoegde waarde} / \text{aantal werknemers})$, of aan de arbeidseenheidskost gedeeld door de arbeidsproductiviteit.

DETERMINANTEN VAN DE LOONKOST PER EENHEID PRODUCT, VLAAMSE SECUNDAIRE SECTOR - 2001

BRON: INR, VERWERKING APS

De loonkost per eenheid product kan bijgevolg binnen de perken gehouden worden in sectoren waar de productiefactor arbeid een relatief geringer deel uitmaakt van het productieproces of waar een dure loonkost gecompenseerd kan worden door een hoge arbeidsproductiviteit. Nu is het zo dat de mate waarin arbeid ingezet wordt in relatie staat tot de gebruikte technologie in een sector. Dit laatste kan bovendien verschillen van land tot land.

In de secundaire sector is het beeld voor 2001 als volgt: de arbeidseenheidskost is hoog in de sectoren van de elektriciteit en het gas en in deze van de aardolieproducten. De zeer hoge arbeidsproductiviteit zorgt er echter voor dat de loonkost per eenheid product in deze sectoren het laagst is. Dit is in mindere mate ook het geval in de chemie. De nijverheidstakken die telecommunicatie- en precisieapparatuur produceren, evenals de behandeling en distributie van water hebben de hoogste loonkost per eenheid product doordat de arbeidsproductiviteit er niet zoveel hoger ligt dan de gemiddelde loonkost. Het belang van menselijke know-how in deze sectoren kan een verklaring zijn. In de textiel en de confectie is de arbeidseenheidskost weliswaar laag, maar doordat de productiviteit van de ingezette werknemers er ook niet zo hoog is, kampen deze bedrijfstakken met een relatief hoge loonkost per eenheid product.

Enkele tertiaire sectoren hebben in 2001 te kampen met een relatief hoge loonkost per eenheid product omwille van het geringe verschil tussen arbeidseenheidskost en – productiviteit. Dit is het geval in het onderzoek, het onderwijs, de overheid, organisaties en verenigingen en post- en telecommunicatie (in het onderzoek ligt globaal genomen de loonkost van een gemiddelde werknemer zelfs boven zijn macro-economische output). Het gaat hier om bedrijfstakken die bij uitstek afhankelijk zijn van menselijk kapitaal. Aan de andere kant realiseren de sectoren van het onroerend goed en de verhuur van machines en werktuigen een lage tot zeer lage loonkost per eenheid product, te wijten aan de specifieke (geringe) behoeften aan arbeid in deze

sectoren. Bij de banken is de arbeidseenheidskost het hoogst, doch wordt deze in belangrijke mate gecompenseerd door de hoge productiviteit van de werknemers. In de kleinhandel, de horeca en de overige diensten is de arbeidseenheidskost eerder laag te noemen; het is voor deze sectoren dan ook van belang om de gemiddelde loonsom per werknemer te drukken opdat de loonkost per eenheid product niet te hoog zou zijn.

CONCLUSIE

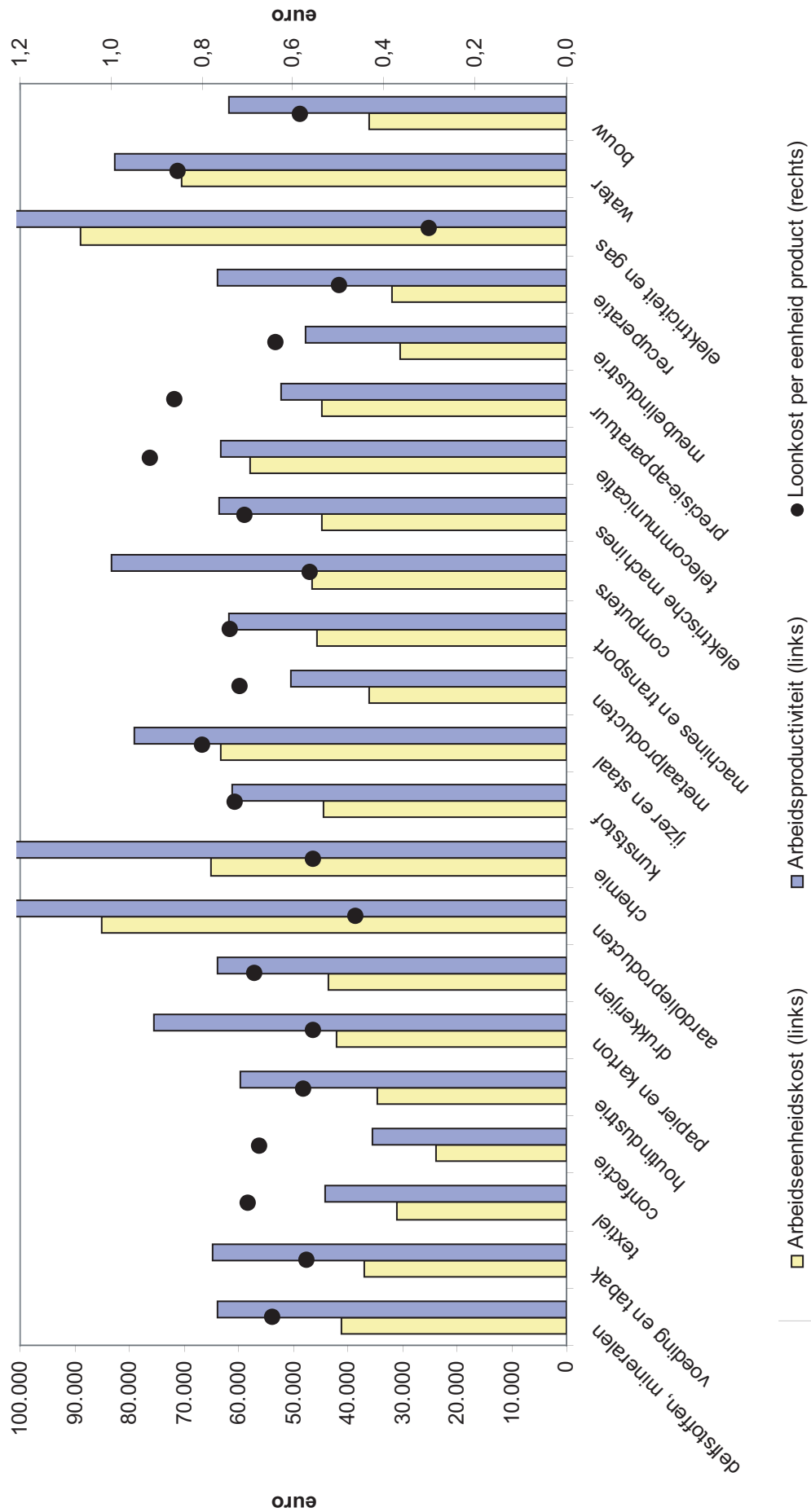
Deze topic illustreert welke analysemogelijkheden de uitgebreide regionale rekeningen bieden. Er wordt hier enkel een beeld gegeven van de situatie van de Vlaamse sectoren onderling, zonder deze te vergelijken met analoge bedrijfstakken in het buitenland.

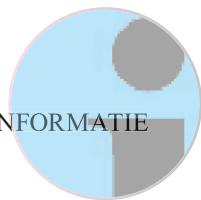
De arbeidsproductiviteit (groei van de nominale bruto toegevoegde waarde t.o.v. het aantal werknemers) is in vrijwel alle industriële nijverheidstakken toegenomen, meestal omdat bespaard werd op de factor arbeid. In de tertiaire sector ging een toename van de arbeidsproductiviteit meestal niet gepaard met een afname van het werknemersbestand.

Sommige sectoren realiseren een lage loonkost per eenheid product omwille van een hoge arbeidsproductiviteit (elektriciteit en gas, aardolieproducten) of omwille van de lage inbreng van de factor arbeid (onroerend goed, verhuur). In sectoren zoals de overheid of het onderwijs is de loonkost per eenheid product relatief hoog omdat de toegevoegde waarde er in grote mate uit de loonsom bestaat. Verder blijkt ook dat sommige bedrijfstakken hun loonkosten laag moeten houden omdat de arbeidsproductiviteit er naar verhouding laag is. Dit is met name het geval in de textiel en confectie en in de kleinhandel en horeca.

DETERMINANTEN VAN DE LOONKOST PER EENHEID PRODUCT, VLAAMSE TERTIAIRE SECTOR - 2001

BRON: INR, VERWERKING APS

De *prognose van het Vlaamse BBP* komt als volgt tot stand: eerst wordt gezocht naar reeksen die correleren met de evolutie van het Vlaamse BBP (industriële productie, conjunctuurcurve verwerkende nijverheid, Belgisch BBP, BBP buurlanden). Er worden een aantal regressies uitgevoerd van deze reeksen op het Vlaamse BBP om na te gaan welke de beste 'fit' is. Daarbij worden deze logaritmisch getransformeerd. Vervolgens worden de reeksen 'vooruitberekend' aan de hand van ARIMA-prognoses. Voor het Belgische BBP worden de prognoses van een aantal instituten genomen. De bekomen waarden worden in het model ingebracht om aldus te resulteren in een schatting van de groei van het Vlaamse BBP voor het huidige jaar.

De *conjunctuurenquêtes van de Nationale Bank van België* bij de ondernemingen worden maandelijks uitgevoerd. Deze omvatten op regionaal vlak een aantal vragen bij de bedrijven uit industrie, handel en bouw over het verloop van de activiteit en de vooruitzichten. Zij zijn een belangrijke, en vooral actuele graadmeter van de conjunctuur.

Het *indexcijfer van de industriële productie* is een index die opgesteld wordt door het NIS op basis van enquêtes bij de ondernemingen; de

oorspronkelijke reeks wordt verbeterd voor de ongelijke duur van de maanden, seizoengezuiverd en afgevlakt om de trend te kunnen afleiden. Door het invoeren van het Prodcorn-systeem voor de maandstatistieken van de industriële productie zijn er, vanaf januari 1994, belangrijke wijzigingen inzake methodologie en resultaten.

De *capaciteitsbezettingsgraad* in de industrie wordt berekend door de NBB en geeft aan welk percentage van het geïnstalleerde productievermogen effectief wordt aangewend. De basisgegevens werden seizoengezuiverd om dan de trend te kunnen bepalen.

De statistiek van de *faillissementen, oprichtingen en stopzettingen* is afkomstig van Graydon Belgium NV. Deze registreert de gegevens bij de rechtbanken van Koophandel. Het telmoment is het ogenblik dat een vonnis geveld wordt (en niet het ogenblik waarop het vonnis gepubliceerd wordt in het Belgisch Staatsblad).

De *uitvoer van goederen* wordt berekend door het Instituut voor de Nationale Rekeningen. Deze regionaliseert nationale gegevens op basis van de postcode van de respondenten. De gegevens van multiregionale ondernemingen worden gecorrigeerd door in een enquête te peilen naar de regionale oorsprong van de uitvoer.

Het *consumentenvertrouwen* is gebaseerd op een maandelijks enquête van de Nationale Bank

van België. De indicator is het gemiddelde van de antwoorden op vier vragen (uit een langere reeks). Deze hebben betrekking op de economische situatie in België, de toestand van de werkloosheid en op de eigen financiële situatie en het spaarvermogen. Recent financiert APS ook dit onderzoek op Vlaams vlak. Pas binnen enkele jaren zal dit resulteren in een analyseerbare reeks.

De *inschrijvingen van personenwagens* zijn afkomstig van Febiac. Deze omvatten ook de personenwagens voor dubbel gebruik. De transit van motorvoertuigen is niet inbegrepen (diplomatieke nummerplaten, executieve nummerplaten, tijdelijke nummerplaten).

De *uitkeringsgerechtigde volledig werklozen (UVW)*: de volledig werklozen die niet gebonden zijn door een arbeidsovereenkomst en die werkloosheids- of wachttuitkeringen genieten, en bovendien zijn ingeschreven als werkzoekende voor een voltijdse betrekking. De oudere niet meer ingeschreven UVW's zijn hier niet inbegrepen.

De *langdurige UVW*: UVW's met een inactiviteitsduur van 2 jaar en meer, exclusief de oudere UVW's die niet meer ingeschreven zijn.

Niet-werkende werkzoekenden (NWWZ of werkloosheid volgens EU-definitie): UVW's (exclusief ouderen), jonge werknemers in wachttijd (schoolverlaters), niet-werkende vrij ingeschreven werkzoekenden en andere categorieën

niet-werkende werkzoekenden die ingeschreven zijn.

Uitzendarbeid : gepresteerde uren uitzendarbeid (seizoengezuiverd) door arbeiders en bedienden; geëxtrapoleerde gegevens op basis van een enquête uitgevoerd door de beroepsvereniging der uitzendkantoren Federgon.

Werkaanbiedingen: door de VDAB ontvangen en vervulde werkaanbiedingen in het normaal economisch circuit. Niet alle werkaanbiedingen verlopen via de VDAB.

PUBLICATIES VAN DE ADMINISTRATIE PLANNING EN STATISTIEK

VRIND

(Vlaamse Regionale Indicatoren) geeft jaarlijks aan de hand van cijferreeksen een concreet beeld van wat de Vlaamse overheid doet, op welke terreinen zij actief is en welke resultaten per domein zij behaalt. Het VRIND-rapport 2003 is beschikbaar en kan schriftelijk besteld worden bij de administratie Planning en Statistiek. U betaalt vooraf 15 euro door storting op rekeningnummer 091-2202012-44 van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement AZF, afdeling AAD, Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel.

PROFIEL VLAANDEREN is een onmisbare steun voor wie zich snel wil oriënteren over Vlaanderen op de meest diverse gebieden zoals bevolking, gezondheidszorg, arbeidsmarkt, en andere. Vlaanderen wordt vergeleken met 25 EU-landen. Profiel Vlaanderen is gratis verkrijgbaar bij de administratie Planning en Statistiek.

VLAANDEREN IN CIJFERS is een vouwfolder met de voornaamste socio-economische data over Vlaanderen en haar provincies. Deze vouwfolder is gratis verkrijgbaar bij de administratie Planning en Statistiek.

CONJUNCTUURNOTA VOOR VLAANDEREN

verschijnt per semester en geeft actuele informatie over de Vlaamseconjunctuurindicatoren, naast een situering in een ruimere, internationale context. U kan gratis een gedrukte versie bekomen bij de administratie Planning en Statistiek.

STATIVARIA

is een wetenschappelijke publicatiereeks die aan de Vlaamse overheid, maar ook aan andere belangstellenden informatie bezorgt over maatschappelijke en politiek relevante thema's. De publicaties zijn gratis verkrijgbaar bij de administratie Planning en Statistiek.

VLAANDEREN GEPEILD is het verslagboek van het colloquium dat op 6 mei 2003 plaatsvond. Hierin vindt men wetenschappelijke bijdragen op basis van analyses op de

APS-Survey naar de waarden, houdingen en gedragingen van Vlamingen.

Alle publicaties zijn in pdf-formaat downloadbaar op de website 'Vlaamse statistieken onder de rubriek "Publicaties"'. Voor meer info kunt u terecht op het telefoonnummer 02/553.57.84.

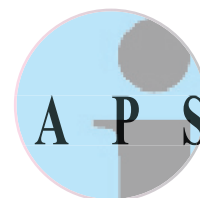
DE SITE VAN DE ADMINISTRATIE PLANNING EN STATISTIEK

De site van de administratie Planning en Statistiek

www.vlaanderen.be/APS

bevat een schat aan Vlaamse overheidsstatistieken. Deze site is een ideaal startpunt voor wie in de openbare statistiek een eigen weg zoekt. De website biedt zowel volledige cijferreeksen, toegang tot databestanden, als meer achtergrondinformatie over de thema's die in bovenvermelde publicaties aan bod komen.

Vlaamse statistieken,
strategisch management
en surveyonderzoek

[home\(Vlaanderen\)](#) [home\(APS\)](#) [helpdesk](#) [sitemap](#)

Welkom op de website van APS
(administratie **P**lanning en **S**tatistiek)

Tik een begrip/trefwoord in

zoek

[geavanceerd zoeken](#)

**Kenniscentrum
Statistieken**

- **Cijfers:** rechtstreeks toegang tot cijfergegevens
- **Knooppunt:** vindplaatsen van statistische gegevens in binnen- en buitenland
- **Adressen:** contactpersonen en statistische instellingen
- **Over cijfers (FRED):** informatie over statistieken
- **Tips:** voor goed gebruik van statistiek
- **Actuele Dossiers:** een (kleine) studie over een actueel onderwerp
- **Nieuwsberichten:** thematisch overzicht

Online databases

- **Basiskaart Vlaanderen**
- **Regionale en gemeentelijke statistieken**
- **Stedelijke Monografieën OnLine (SMOL)**
- **Multidimensionele bevraging van de databank - Demografie**

**Kenniscentrum
Surveyonderzoek**

- **APS-survey:** onderzoek naar "sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen"
- **Surveys in opdracht van de Vlaamse overheden**
- **Andere surveys**
- **Vindplaatsen:** van surveyinstituten
- **Methoden:** inzake aspecten van surveyonderzoek

Wie is APS?

[Wegwijs op deze site](#)

APS-helpdesk: Voor wie niet vindt wat hij zocht op deze site

Abonneer u op onze nieuwsbrief [APS-Zine](#)

[Heeft u suggesties?](#) Steeds welkom!

APS-Publicaties

kies publicatie

Recente nieuwsberichten

Driemaal meer Vlaamse loopbaanonderbrekers

In het Vlaams Gewest hebben in juni 2004 125.315 personen een uitkering gekregen voor een of andere vorm van loopbaanonderbreking. Dat zijn er driemaal meer dan in Wallonië (44.044). In Brussel tenslotte waren er 8.120 loopbaanonderbrekers.
[meer](#)

Belgische export presteert zwakker dan Duitse

In vergelijking met de drie belangrijkste buurlanden hebben de Belgische exporteurs tussen 1995 en 2002 marktaandeel verloren op de wereldmarkt. Dat blijkt uit een studie van de Nationale bank (NBB) naar de Belgische buitenlandse handel.
[meer](#)

Hogere groeiramingen voor België en Vlaanderen in 2004

Het Federaal Planbureau heeft recent de groeivoorspellingen voor de Belgische economie opwaarts herzien. In reële termen zou de groei van het Belgische BBP 2,4% bedragen in 2004 (en 2,5% in 2005). Dit is daarmee het beste groeicijfer sedert 2000.
[meer](#)

Algemene Omgevingsanalyse Vlaanderen 2004

Een keer om de vijf jaar, als aanloop voor de komende legislatuur, stelt de administratie Planning en Statistiek (APS) een algemene omgevingsanalyse voor Vlaanderen op. Ze maakt deel uit

**Kenniscentrum
Strategisch
Management**

- **Beleidsinformatie:** overzicht van beleidsplannen en indicatoren
- **Voorbeelden:** strategisch management
- **Vindplaatsen:** instituten voor strategisch management
- **Methoden:** inzake strategisch en prestatie management
- **Archief:** Nieuwsberichten inzake strategisch en prestatie management

Nieuw op de site

Algemene Omgevingsanalyse Vlaanderen 2004

[APS-publicaties -> Algemene Omgevingsanalyse](#)

Stativaria 33: In- en uitwijking in Vlaamse steden en gemeenten - Analyse van de interne en externe migratie naar leeftijd en ruimtelijke structuren voor de periode 1995-2002

**Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap**

Samenstelling:
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Administratie Planning en Statistiek
Thierry Vergeynst
Dirk Festraets
Myriam Vanweddingen

Eindredactie: Thierry Vergeynst
e-mail : thierry.vergeynst@azf.vlaanderen.be

Technische en administratieve ondersteuning :
Guy De Smet
Karina Van De Velde

Verantwoordelijke uitgever:
Josée Lemaître
Directeur-generaal
Boudewijnlaan 30
1000 Brussel

Grafische vormgeving brochure:
Guy De Smet

Grafische vormgeving cover:
Afdeling Communicatie en Ontvangst
Patricia Vandichel

Druk: departement Algemene Zaken en Financiën

Uitgave: halfjaarlijks